

Gerbiamas ministre, 2015-aisiais, palyginti su ankstesniais metais, Lietuvoje vyko daugiau tarptautinių pratybų, kartu su mūsų šalies kariais jose dalyvavo gausus būrys mūsų sąjungininkų karių iš įvairių NATO šalių. Ar tokios tendencijos išliks šiemet?

Iš tikrųjų 2015 m. yra išskirtiniai, juos galima pavadinti kokybinio lūžio metais jau vien dėl minėtos tarptautinių pratybų gausos. Svarbu pažymėti, kad vyko labai intensyvios treniruotės, o kai kurios mūsų nacionalinės pratybos virto tarptautinėmis. Be to, visų šių pratybų imtis buvo ne vien Lietuvos teritorija – jos apėmė visas tris Baltijos šalis, taip pat ir Lenkiją.

Vien tik praėjusiais metais tokiose pratybose treniravosi Jungtinių Amerikos Valstijų, Danijos, Vengrijos, Belgijos, Liuksemburgo ir kitų šalių kariai, su kuriais visus veiksmus petys petin vykdė Lietuvos kariuomenė. Tai rodo, jog mums pavyko vystyti vieną svarbiausių NATO veikimo aspektų – sąveiką. Džiaugiuosi, jog visų šių intensyvių pratybų metu visų jose dalyvavusių šalių atstovai Lietuvos karių gebėjimus vertino išskirtinai gerai. Taigi savo profesionalumu, motyvacija, pasirėngimu mes niekuo nenusileidžiame kitoms Aljanso narėms.

Kitas svarbus praėjusių metų aspektas – nacionalinės pratybos, į kurias buvo įtrauktos kitos valstybės institucijos (Valstybės sienos apsaugos, Viešojo saugumo tarnybos, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, savivaldybės ir t. t.), siekiant kokybiškai geresnio institucijų ir kariuomenės sąveikos lygio esant grėsmingoms situacijoms.

Žinoma, gal ir ne viskas vyko idealiai sklandžiai, yra pamokų, kurias reikia išmokyti, tačiau pratybos ir yra rengiamos tam, kad pasirengtume veikti tiksliai realiomis sąlygomis.

Dar vienas svarbus 2015 m. akcentas – metų pabaigoje vykusios pratybos, kuriose reikšmingą vaidmenį jau atliko Vilniuje pradėjęs veikti NATO pajėgų integravimo vienetas (angl. *NATO Force Integration Unit, NFIU*). Jis buvo labai svarbus Lietuvai vykdant priimančiosios šalies funkcijas. Vertindamas šio vieneto veiklą (stebėjau jo darbą lankydamasis pratybose, taip pat sąjungininkai man yra išsakę savo vertinimus), galiu pasakyti, jog „pirmas blynas“ tikrai nebuvo prisvilęs.

Taigi, atsižvelgiant tiek į 2015 m. vyku-

sių pratybų skaičių, tiek į NATO valstybių, kurių kariai buvo dislokuoti Lietuvoje, įvairovę, galima drąsiai teigti, jog šiemet veiksniai, stiprinantys mūsų šalies apgimamumą, bus dar tvirtesni. Kartu tai dar labiau kels ir Lietuvos kariuomenės pasirėngimo bei pasitikėjimo savimi lygį.

Praėjusiais metais vyko labai daug diskusijų, ypač viešojoje erdvėje, kuriose dominavo planuojamų arba jau vykdomų Lietuvos kariuomenės įsigijimų aptarimas. Kaip vertinate tokį išaugusį susidomėjimą kariniais reikalais?

Šioje situacijoje įžvelgiu du aspektus. Visų pirma, susidomėjimas karyba yra tikrai sveikintinas dalykas: kuo daugiau

žmonių ieško informacijos, naudojasi įvairiais šaltiniais, diskutuoja, tuo įvairresni visuomenės sluoksniai yra įtraukiami į šalies gynybos niuansų aptarimą ir tampa neabejingi šiems reikalams. Šiuo atveju pozityvu ne tik žinojimas ar palaikymas, kritika taip pat yra labai svarbi. Tačiau, net ir aiškiai suvokiant, kad demokratinėje visuomenėje kritiniai aspektai yra tokie pat svarbūs kaip ir pritarantieji balsai, mūsų aptariamoje srityje, bent jau kas susiję su Lietuvos kariuomenės įsigijimais, kartais pasitaikydavo pernelyg emociingų pasisakymų, neretai visai nepagrįstų, tiesiog sutalžant vieno-kius ar kitokius argumentus, net nesigilinant į jų turinį.

Juozas Olekas: „Turėsime dar labiau motyvuotą ir sutelktą kariuomenę“

„Atsižvelgiant tiek į 2015 m. vykusią pratybų skaičių, tiek į NATO valstybių, kurių kariai buvo dislokuoti Lietuvoje, įvairovę, galima drąsiai teigti, jog šiemet veiksniai, stiprinantys mūsų šalies apgimamumą, bus dar tvirtesni“, – KARIUI teigia krašto apsaugos ministras.

Reikia suprasti, jog ginkluotės įvairovė, turint galvoje visas 28 NATO šalis, yra tikrai didžiulė, ir išskirti besąlygiškai geriausius ar blogiausius variantus yra tiesiog neįmanoma, nes kiekviena šalis atsižvelgia į savo prioritetus bei specifiką. Ko gero, sunku būtų tikėtis, kad štai jau nuo kitų metų visas Aljansas ims ginkluotis pagal vieną imperatyvų gamintoją. Todėl, kai svarstome visus įmanomus aspektus ir, pasakysiu kaip suvalkietis, vertiname potencialią kainą, politinį svorį, bet koks pasirinkimas tampa ne toks jau paprastas, nes čia nėra aiškios takoskyros tarp juoda ir balta.

Be to, kai diskusijose ima vyrauti emocijos, dažnai pagrįstos įvairiais nega-

tyviais pasisakymais, tai veikia ir mūsų sąjungininkų požiūrį į mus, nes jiems sunku suprasti, kaip Lietuva, būdama bene arčiausiai įvardijamo regioninės grėsmės šaltinio, tiek daug laiko skiria vienų ar kitų sąjungininkų technikos kriticai.

Be abejo, krašto apsaugos sistemos viduje mums reikia pasitarti ir nustatyti aiškias ribas, kiek ir kokios informacijos galima pateikti viešoms diskusijoms, nes šalies gynyba vis dėlto yra sritis, neatsiejama nuo tam tikro slaptumo lygio. Supraskime, jog mūsų priešai taip pat nesnaudžia. Kuo daugiau informacijos apie mūsų pasirengimą jie galės susirinkti iš viešųjų šaltinių, tuo labiau bus pa-

lengvintas jų darbas, o mes prarandame įvairius netikėtumo aspektus.

Įvairios visuomenės nuomonės apklausos rodo, jog šalies visuomenės Lietuvos kariuomenės palaikymas labai išaugo. Tačiau matome ir kryptingas atskirų grupuočių pastangas koku nors būdu vis tiek supriešinti visuomenę su kariais. Kaip vertinate šias apraiškas?

Tokios pastangos tikrai nėra naujiena, nes negatyvų diskursą, nukreiptą prieš mūsų šalies kariuomenę, stengiamasi įpiršti jau seniai, šis procesas niekada nebuvo sustojęs. Dabar tai tapo įprasta vadinti hibridiniu ar informaciniu karu. Tokiu būdu jau seniai buvo stengiamasi

paveikti tam tikrų mūsų visuomenės grupių širdis bei protus, sukelti valstybei priešišką nuotaiką, taip pat siekiama kuo didesnės tokio priešiško sklaidos.

Tačiau dabar, kai mūsų kariuomenė yra pelniusi tvirtą žmonių palaikymą, įvairūs jos menkinimo bandymai tiesiog labiau išryškėja, tampa visiems geriau matomi. Kita vertus, ir tiems, kas bando supriešinti

mūsų žmones su mūsų kariais, jau nebepavyksta veikti tyliai, kai viešoji nuomonė šalies gynybos klausimais yra tokia pozityvi. Todėl ir vadinamiesiems „protestuotojams“ tenka eiti į gatves su plakatais.

Žinoma, svarbu nustatyti ribą tarp normalios, netgi konstruktyvios kritikos ir priešiškos propagandos. Nuo pastarosios, mano galva, tėra vienintelis vais-

tas – tiesos sakymas. Ir nesvarbu, ar mes kalbame apie Lietuvos istoriją, ar apie dabartinį mūsų karių pasirengimą, kuris visiškai nesujęs su kokiais nors grasinimais kam nors, kaip bando įteigti Kremliaus ruporai. Be abejo, jiems tai nėra naujas metodas, nes būtent ši valstybė įvairius nesutarimus su savo kaimynais beveik visuomet bando spręsti jėga: prisiminkime Padniestrę, Gruziją, jau nekalbant apie Ukrainą. Kremliaus propagandos uždavinys yra būtent savo kaimynus vaizduoti kaip didžiausius agresorius.

Kaip reaguoti į pasitaikančius (netgi gerai visuomenėje žinomų veikėjų) pasisakymus, jog, pavyzdžiui, kariuomenė uzurpuoja viešąją erdvę, eskaluoja neva iš tikrųjų neegzistuojančios Rusijos grėsmės „baubą“, kelia karo isteriją ir panašiai?

Manau, kad su tokiais prelegentais reikia diskutuoti, remiantis konkrečiais faktais, o ne nuojautomis ar prielaidomis. Negalime visiškai nereaguoti į tai, kas realiai vyksta visai netoli mūsų valstybės sienų, bet, žinoma, negalime pasiduoti ir pernelyg didelėms emocijoms, reikšdami savo poziciją.

Tačiau tiesa ir faktai yra mūsų pusėje. Aš jau minėjau, kad priešingai, nei kasdien skelbia priešiška propaganda, Lietuva niekam negrasina, tačiau mes matome, kas dedasi už mūsų sienų, todėl turime ramiai kartu su sąjungininkais tvarkyti savo gynybos reikalus, kad po Gruzijos, po Ukrainos kitu Maskvos taikiniu netaptų Lietuva.

Supraskime, jog ne vien tik pernelyg didelis triukšmavimas dėl kylančių grėsmių, bet ir sėdėjimas sudėjus rankas – vienodo lygio provokacijos, galinčios iššaukti priešininko agresiją. O nuoseklus darbas, įgyvendinant numatytas gynybines priemones, realizuojant kolektyvinės gynybos principus, yra vienintelis mums įmanomas kelias.

Vienas nuoseklaus darbo vaisių, ko gero, yra naujoji Lietuvos karinė strategija. Kokie pagrindiniai jos akcentai?

Stiprioji šios strategijos pusė – reali susidariusios dabartinės situacijos analizė. Reikia pripažinti, jog tiek 2012 m. patvirtintoje strategijoje, tiek ir ankstesniuose dokumentuose kintančios situacijos nebuvome adekvačiai įvertinę, o iš Rusijos

pusės iš tikrųjų kykla reali grėsmė. Ir šiuo atveju kalbame ne tik apie karus Gruzijoje ar Ukrainoje, bet ir apie vis intensyvesnes minėtos šalies kariuomenės pratybas, ypač šalia vakarinių jos sienų, jau nekalbant apie oficialių Kremliaus asmenų retoriką, kurią girdime.

Naujojoje strategijoje šią situaciją įvertiname, todėl galime aiškiai numatyti, kam turime būti pasiruošę. Minėtoje karinėje strategijoje ir yra sakoma, jog tiesioginė konvencinė karinė grėsmė nebėra tik teorinė. Taigi, atitinkamai numatomas tiek mūsų šalies ginkluotųjų pajėgų vystymo vektorius, tiek ir sąjungininkų karių buvimo Lietuvoje poreikis, siekiant apginti valstybę arba atgrasinti priešininką nuo planuojamo užpuolimo.

Dar vienas svarbus šios naujosios strategijos aspektas (ne veltui paminėjau ginkluotąsias pajėgas, o ne vien kariuomenę) yra Lietuvos kariuomenės sąveikos su kitomis statutinėmis organizacijomis apibrėžimas ir galimų bendrų veiksmų, kuriuos jau dabar bandome pratybose, scenarijų numatymas.

Be abejo, šiame dokumente atsispindi ir įvairios naujos grėsmės, pavyzdžiui, kibernetinės atakos ir kt.

Dar vienas svarbus 2015 m. išskirtinumas buvo šauktinių grąžinimas į Lietuvos kariuomenės gretas. Šis klausimas taip pat buvo lydimas audringų politinių bei visuomeninių diskusijų, o ir jūsų pozicija šiuo klausimu buvo nevienareikšmiška.

Pirmiausia noriu pasakyti, jog apgalvestauju, kad mums reikėjo sugrįžti prie šauktinių kariuomenės. Tiesa, konsensuso dėlei dabartinę Lietuvos kariuomenę derėtų vadinti mišria, nors pasaulyje paprastai būna pasirenkamas vienas iš dviejų – šauktinių arba profesionalios – kariuomenės modelių.

Žinoma, realybė tokia, jog mes turime sukomplektuoti kariuomenės dalinių personalą, turime parengti rezervą. Tačiau jei tai būtų buvę nuosekliai daroma 2009–2012 m. laikotarpiu, o tuo metu kariuomenės personalas nebuvo papildomas naujais kariais (galbūt dėl ekonominių problemų), ko gero, grįžti prie šauktinių pernai ir nebūtų prireikę.

Noriu priminti, jog pradėdant 2008 m., kai buvo pereita prie profesionaliosios kariuomenės, planas buvo toks, jog buvusius šauktinius turi pakeisti dar dides-

nis skaičius profesionalų, tačiau jis nebuvo įgyvendintas.

Atsižvelgus į naujai iškilusias grėsmes ir didelį mūsų kariuomenės dalinių personalo trūkumą, be abejo, buvo prieita prie sprendimo 2015 m., bent jau laikinai, grąžinti šauktinius į Lietuvos kariuomenės gretas. Kartu, žinoma, buvo siekiama ir kito tikslo, t. y. jau minėto rezervo rengimo.

Man iš tikrųjų labai smagu, jog pernai nusprendus į kariuomenę pašaukti 3 000 šauktinių, jų gretas sudarė savanoriškai tarnybą pasirinkę jaunuoliai, nes savanoriškumo principas reiškia gerokai aukštesnį motyvacijos ir pasiryžimo ginti Tėvynę lygį. Bandyti versti tarnauti tuos, kurie nenori, šitaip nesudarant sąlygų atlikti pareigą Tėvynei tiems, kurie patys renkasi tokį kelią, būtų, švelniai tariant, nesąžininga. Todėl mes siūlome daugybę lengvatų, siekdami paskatinti savanorišką šauktinio tarnybos pasirinkimą, kurios užtikrina ne tik normalias tarnybos sąlygas, bet ir yra atitinkamas tokio žmogaus įvertinimas.

Pernai buvo didesnis nei reikia savanorių skaičius. Buvo abejonių, ar ši pozityvi tradicija tęsis ir šiemet. Tačiau jau dabar, balandžio mėnesį, turime 2 700 jaunuolių, savanoriškai pasirinkusių 9 mėnesių trukmės tarnybą Lietuvos kariuomenėje.

Būtina atkreipti dėmesį ir į šiuo metu tarnaujančių šauktinių karių atsiliepiumus apie jiems sudarytas sąlygas bei tarnybos esmę. Dažnai lankausi įvairiuose kariuomenės daliniuose ir galiu pasidžiaugti, kad iš esmės visi atgarsiai yra viena didelė geroji žinia.

Be šauktinių grąžinimo, mes gerokai pageriname profesinės kario tarnybos (PKT) karių aprūpinimą. Kaip tik šiuo metu daliniai gauna naują ekipuotę, aprangą, ginklus. Be to, Seime netrukus bus svarstomas pasiūlymas dėl naujų socialinių garantijų kariams, todėl, manau, kario profesija taps dar patrauklesnė ir mes turėsime dar labiau motyvuotą bei sutelktą kariuomenę.

Ar minėtas šauktinio savanorio statusas nesikerta su Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) statusu, nes paprastai žmogus, norintis savanoriškai tarnauti Lietuvos kariuomenėje, pirmiausia turi eiti į KASP?

Tai yra dvi skirtingos galimybės atlikti

pareigą Tėvynei. Galima ateiti tarnauti 9 mėnesius, kaip dabar ir numatyta šauktiniams, arba rinktis, vadinkime, ilgalaikę savanoriystę, kuri kaip tik ir realizuojama KASP gretose. Pvz., jei žmogus turi įdomų darbą ir nenori daryti 9 mėnesių pauzės arba viršija šauktiniams numatytą amžiaus cenzą, tačiau yra pasiryžęs susisaisyti su Lietuvos kariuomene ilgesniam laikui, jis, be abejo, turi rinktis KASP.

O 9 mėnesių šauktinio tarnyba gali tapti puikiu tramplinu į PKT tiems, kas apsispręs likti kariuomenėje. Beje, gana nemažai šiuo metu kariuomenėje tarnaujančių jaunuolių jau yra pareiškę norą likti ir tapti PKT kariais. Taip pat dar yra galimybė studijuoti Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje.

Jei prie šių perspektyvų dar pridėtume ir stiprėjančią Šaulių sąjungą, manau, kad visi priešišku jėgų bandymai sumenkinti žmonių krašto gynybos palaikymą bus tiesiog bevaisiai.

Iškilus naujoms grėsmėms mūsų šalies saugumui, jas, visų pirma, ėmėme vertinti regioniniu aspektu. Tačiau po įvykių Paryžiuje ir Briuselyje akivaizdu, kad neišvengsime ir globalių grėsmių dimensijos. Kaip ketinate reaguoti į jas?

Mes turime suprasti, jog negalime remtis vien tik teritorinės gynybos arba, kaip buvo anksčiau, ekspedicinių pajėgų koncepcija. Šiandien Lietuvai reikia ir to, ir kito, nes mūsų šalies teritorija nebus tinkamai ginama, jei mes rūpinsimės tik jos gynyba, nes sąjungininkai kažin ar jaus pareigą ateiti čia, jei mes vengsime dirbti su jais petys petin kituose karštuosiuose pasaulio taškuose.

Todėl mes turime sutelkti visą reikiamą dėmesį ne tik į „savo kiemą“, bet ir į mums kylančių grėsmių stabdymą toli nuo mūsų šalies sienų. Todėl dar visai neseniai pateikiau Seimui prašymą leisti dalyvauti įvairiose misijose užsienyje daugiau nei 500 Lietuvos karių, nes be to mes tikrai negalėsime užtikrinti savo valstybės saugumo. Ne tik dėl to, kad bendras darbas su sąjungininkais įrodo mūsų solidarumą, bet ir dėl to, kad bet koks dalyvavimas daugianacionalinėje misijoje užsienyje yra neįkainojama patirtis mūsų kariams.

Dėkojame už pokalbį. ■